Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2025. gada 23. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Patēriņa kredītlīgumi – Direktīva 2008/48/EK – Prasības par šādā kredītlīgumā norādāmo informāciju – Pienākums sniegt informāciju – Līguma termiņš – Gada procentu likme (GPL) – GPL aprēķināšanai izmantotie pieņēmumi

Lietā C-677/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija) iesniegusi ar 2023. gada 12. oktobra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 14. novembrī, tiesvedībā

A. B.,

F. B.

pret

Slovenská sporiteľňa a.s.,

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētājs F. Biltšens [*F. Biltgen*], kas pilda septītās palātas priekšsēdētāja pienākumus, piektās palātas priekšsēdētāja L. Arasteja Saūna [*L. Arastey Sahún*] (referente) un tiesnesis J. Pasers [*J. Passer*],

ģenerāladvokāts: E. M. Kolinss [*A. M. Collins*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– A. B un F. B. vārdā – *I. Šafranko*, *advokát*,

– *Slovenská sporiteľňa a.s.* vārdā – *M. Dubovský*, *advokát*,

– Slovākijas valdības vārdā – *E. V. Larišová*, pārstāve,

* Tiesvedības valoda – slovāku.

– Eiropas Komisijas vārdā – *P. Ondrůšek* un *A. Tokár*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 ("Negodīgas komercprakses direktīva") (OV 2005, L 149, 22. lpp.), kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.; labojumi – OV 2009, L 207, 14. lpp.; OV 2010, L 199, 40. lpp., un OV 2011, L 234, 46. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. novembra Direktīvu 2011/90/ES (OV 2011, L 296, 35. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 2008/48").

2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar tiesvedību starp diviem patērētājiem A. B. un F. B., no vienas puses, un banku *Slovenská sporiteľňa a.s.*, no otras puses, par prasību konstatēt dažu kredītlīguma (turpmāk tekstā – "pamatlietā aplūkotais līgums") noteikumu spēkā neesamību un atzīt, ka par attiecīgo kredītu nav maksājami procenti un citas maksas.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2005/29

3 Direktīvas 2005/29 3. panta "Piemērošanas joma" 1. punktā ir paredzēts:

"Šī direktīva attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts 5. pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā."

Direktīva 2008/48

4 Direktīvas 2008/48 31. apsvērumā ir noteikts:

"Lai patērētājs zinātu savas kredītlīgumā noteiktās tiesības un pienākumus, visa vajadzīgā informācija kredītlīgumā būtu jāizklāsta skaidri un lakoniski."

5 Šīs direktīvas 5. panta "Informācija, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas" 1. punktā ir paredzēts:

"Laikus, pirms patērētājs ir uzņēmies kredītlīguma vai piedāvājuma saistības, kreditors un attiecīgi kredīta starpnieks, balstoties uz kreditora piedāvātajiem kredīta noteikumiem un nosacījumiem un, attiecīgos gadījumos, uz patērētāja paustajām vēlmēm un sniegtajām ziņām, nodrošina patērētāju ar informāciju, kas nepieciešama, lai salīdzinātu dažādus piedāvājumus, pirms pieņem uz informāciju balstītu lēmumu par to, vai slēgt kredītlīgumu. [..]

Attiecīgajā informācijā norāda:

[..]

g) gada procentu likmi [(GPL)] un kopējās summas, kas patērētājam jāmaksā, ar uzskatāma piemēra palīdzību uzrādot visus likmes aprēķinam izmantotos pieņēmumus; ja patērētājs informējis kreditoru par vēlamā kredīta vienu vai vairākiem komponentiem, piemēram, kredītlīguma ilgumu un kopsummu, kreditors šos komponentus ņem vērā; ja kredītlīgumā ir paredzēti dažādi kredīta izņemšanas veidi ar dažādām maksām vai aizņēmuma likmēm un kreditors izmanto I pielikuma II daļas b) punktā noteikto pieņēmumu, tas norāda, ka tad, ja šā veida kredītlīgumam izmantos citus izņemšanas mehānismus, tiks piemērotas augstākas gada procentu likmes;

[..]."

6 Minētās direktīvas 6. panta "Prasības pirms līguma noslēgšanas sniedzamajai informācijai attiecībā uz dažiem kredītlīgumiem pārtēriņa iespējas veidā un attiecībā uz dažiem īpašiem kredītlīgumiem" noteikts:

"1. Laikus, pirms patērētājs ir uzņēmies kredītlīguma vai piedāvājuma saistības attiecībā uz 2. panta 3., 5. vai 6. punktā minētajiem kredītlīgumiem, kreditors un attiecīgi kredīta starpnieks, balstoties uz kreditora piedāvātajiem kredīta noteikumiem un nosacījumiem un, attiecīgos gadījumos, patērētāja paustajām vēlmēm un sniegtajām ziņām, nodrošina patērētāju ar informāciju, kas nepieciešama, lai salīdzinātu dažādus piedāvājumus, pirms pieņem uz informāciju balstītu lēmumu, vai noslēgt kredītlīgumu.

Attiecīgajā informācijā norāda:

[..]

f) [GPL], ar uzskatāmu piemēru palīdzību uzrādot visus minētās likmes aprēķinam izmantotos pieņēmumus;

[..]."

7 Šīs pašas direktīvas 10. pants "Kredītlīgumos iekļaujamā informācija" ir formulēts šādi:

"1. Kredītlīgumus sagatavo papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju.

Visas līgumslēdzējas puses saņem kredītlīguma eksemplāru. Šis pants neskar nekādus valsts noteikumus attiecībā uz kredītlīgumu noslēgšanas spēkā esamību, kas atbilst Kopienas tiesību aktiem.

2. Kredītlīgumā skaidri un lakoniski norāda:

[..]

c) kredītlīguma darbības termiņu;

[..]

g) [GPL] un kopējo patērētāja maksājamo summu, kas aprēķināta kredītlīguma noslēgšanas brīdī; min visus pieņēmumus, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam;

h) patērētāja veicamo maksājumu apjomu, skaitu un biežumu un – attiecīgā gadījumā – kārtību, kādā maksājumus novirzīs dažādu nesamaksāto maksājumu samaksai, kuriem piemēro dažādas aizņēmuma likmes;

[..]."

8 Direktīvas 2008/48 14. panta "Atteikuma tiesības" 1. punktā ir paredzēts:

"Patērētājs četrpadsmit kalendāro dienu laikā var atteikties no kredītlīguma, nesniedzot nekādu pamatojumu.

Šo atteikuma termiņu sāk skaitīt:

a) no kredītlīguma noslēgšanas dienas; vai

b) no dienas, kad patērētājs saņem līguma noteikumus un nosacījumus, un informāciju saskaņā ar 10. pantu, ja šī diena ir vēlāk nekā šīs daļas a) apakšpunktā minētā diena."

9 Šīs direktīvas 19. panta "[GPL] aprēķināšana" redakcija ir šāda:

"[..]

3. [GPL] aprēķins balstās uz pieņēmumu, ka kredītlīgums ir spēkā laikposmā, par ko panākta vienošanās, un kreditors un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar kredītlīguma noteikumiem un tajā minētajiem datumiem.

4. Ja kredītlīgumos ietverti noteikumi, kas pieļauj [GPL] iekļautās aizņēmuma likmes un – attiecīgā gadījumā – izmaksu izmaiņas, bet kuras aprēķina laikā nevar noteikt kvantitatīvi, [GPL] aprēķina, pamatojoties uz pieņēmumu, ka sākotnēji noteiktā aizņēmuma likme un citas izmaksas paliks nemainīgas visā kredītlīguma darbības laikā.

5. Vajadzības gadījumā, aprēķinot [GPL], var izmantot I pielikumā noteiktos papildu pieņēmumus.

Ja šajā pantā un I pielikuma II daļā izklāstītie pieņēmumi nav pietiekami, lai aprēķinātu [GPL] pēc vienota parauga, vai vairs nav pielāgoti komerciālajai situācijai tirgū, [Eiropas] Komisija var noteikt vajadzīgos papildu pieņēmumus [GPL] aprēķināšanai vai izmainīt esošos pieņēmumus. [..]"

10 Minētās direktīvas 22. panta "Saskaņošana un šīs direktīvas obligāta piemērošana" 1. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

"Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem."

11 Šīs pašas direktīvas 23. pantā "Sankcijas" ir paredzēts:

"Dalībvalstis pieņem noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par valsts noteikumu, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, pārkāpumiem, un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu sankciju īstenošanu. Paredzētajām sankcijām ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām."

12 Direktīvas 2008/48 I pielikuma II daļas a)–j) punktā ir uzskaitīti papildu pieņēmumi GPL aprēķināšanai.

Slovākijas tiesības

13 Direktīva 2008/48 Slovākijas tiesībās transponēta ar 2010. gada 9. marta *zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 129/2010 par patēriņa kredītiem un citiem kredītiem un aizdevumiem patērētājiem un ar ko groza dažus citus likumus; Nr. 129/2010 Z. z), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "Likums Nr. 129/2010").

14 Likuma Nr. 129/2010 9. pantā ir noteikts:

"1. Patēriņa kredītlīgumam jābūt rakstveidā. Visas līguma puses saņem vismaz vienu līguma eksemplāru papīra formā vai uz cita pastāvīga informācijas nesēja, kas ir patērētāja rīcībā.

2. Līdzās *Občiansky zákonník* [(Civilkodekss)] minētajām vispārējām norādēm [..] patēriņa kredītlīgumā iekļaujama šāda informācija:

[..]

f) patēriņa kredītlīguma darbības termiņš un patēriņa kredīta pēdējā maksājuma datums,

g) patēriņa kredīta kopsumma un konkrētā valūta, kā arī kredīta izmantošanas noteikumi,

[..]

i) patēriņa kredīta procentu likme, šai likmei piemērojamie nosacījumi, indeksācijas vai standarta procentu likme, ar kuru saistīta patēriņa kredīta procentu likme, kā arī patēriņa kredīta procentu likmes koriģēšanas periodi un šīs koriģēšanas nosacījumi un kārtība; ja atkarībā no apstākļiem piemēro atšķirīgas patēriņa kredīta procentu likmes, iepriekš minēto informāciju sniedz par visām piemērojamajām patēriņa kredīta procentu likmēm,

j) [GPL] un kopējā patērētāja maksājamā summa, kas aprēķinātas, pamatojoties uz faktiskajiem datiem patēriņa kredītlīguma noslēgšanas brīdī; norāda visus pieņēmumus, kas izmantoti šīs procentu likmes aprēķinam;

k) aizdevuma atmaksai veicamo maksājumu, procentu un citu izmaksu apmērs, skaits un termiņi un – attiecīgā gadījumā – kārtība, kādā maksājumus novirzīs dažādu nesamaksāto maksājumu samaksai, kuriem piemēro dažādas aizņēmuma likmes,

[..]

m) ja veicama maksu un procentu apmaksa, neatmaksājot kapitālu, – izraksts, kurā norādīti maksājamās aizņēmuma likmes un saistīto atkārtoto un vienreizējo maksu laika periodi un noteikumi,

n) attiecīgā gadījumā – maksa par viena vai vairāku kontu uzturēšanu, norādot gan maksājumu operācijas, gan kredīta izņemšanas operācijas, ja konta atvēršana ir obligāta, kopā ar maksu par norēķinu līdzekli gan maksājumu operācijām, gan kredīta izņemšanas operācijām un jebkādām citām maksām, kas saistītas ar kredītlīgumu un nosacījumiem, saskaņā ar kuriem šīs maksas var mainīt,

[..]

r) to izmaksu apmērs, kas patērētājam jāmaksā par notariālajiem aktiem, ja šīs izmaksas aizdevējam ir zināmas.

[..]”

15 Likuma Nr. 129/2010 11. panta 1. punktā ir noteikts:

“Piešķirto patēriņa kredītu uzskata par kredītu bez procentiem un maksām, ja:

[..]

b) patēriņa kredītlīgumā nav ietverta 9. panta 2. punkta a)–k), r) un y) apakšpunktā minētā informācija.”

16 Civilkodeksa 122. pantā paredzēts, ka termiņiem citastarp jābūt izteiktiem mēnešos un gados.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

17 A. B. un F. B. 2014. gada 29. oktobrī ar *Slovenská sporiteľňa* noslēdza pamatlietā aplūkoto līgumu, kura kapitāls tajā pašā dienā tika ieskaitīts viņu bankas kontā. Pamatlietā aplūkotais līgums tika noslēgts uz noteiktu laiku, un prasītāji pamatlietā apņēmās atmaksāt attiecīgo kredītu 108 ikmēneša maksājumos 54,20 EUR apmērā. Visi ikmēneša maksājumi bija jāveic mēneša 20. datumā. Pirmais maksājums bija jāveic 2014. gada 20. decembrī, un bija vienošanās, ka pēdējais maksājums tiks veikts 2023. gada 20. novembrī.

18 Pamatlietā aplūkotajā līgumā bija paredzēta GPL 17,93 % un kopējā atmaksājamā summa – 5858,98 EUR. Līguma sadaļa "GPL aprēķināšanai izmantotie pieņēmumi" bija formulēta šādi: "Kredīts pilnā apmērā tiek izmaksāts nekavējoties; debitors apņemas izpildīt savas saistības saskaņā ar kredītlīguma nosacījumiem un tajā noteiktajos termiņos; procentu likme ir spēkā līdz kredītattiecību beigām." Līguma III daļas 12. punktā bija noteikts: "Līgums ir noslēgts uz noteiktu laiku, līdz tiks pilnībā izbeigtas visas saistībā ar kredītu izveidojušās attiecības."

19 Prasītāji pamatlietā uzskatīja, ka pēdējais minētais noteikums ir "neskaidrs" un ar to ir aizstāta obligātā norāde par kredītlīguma darbības termiņu. Viņi arī norādīja, ka pamatlietā aplūkotajā līgumā nav minēts nedz tā darbības termiņš, nedz GPL aprēķināšanai izmantotie pieņēmumi.

20 Attiecīgi uzskatot, ka ar pamatlietā aplūkoto līgumu ir pārkāptas viņu kā patērētāju tiesības, prasītāji pamatlietā vērsās *Okresný súd Prešov* (Prešovas rajona tiesa, Slovākija) ar prasību līguma noteikumus atzīt par spēkā neesošiem un konstatēt, ka kredīts ir bez procentiem un citām maksām.

21 Izskatot prasītāju pamatlietā iesniegto apelācijas sūdzību par šīs tiesas spriedumu, *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija), kas ir iesniedzējtiesa, uzskata, ka pirmā un pēdējā kredīta maksājuma datums ne vienmēr atbilst faktiskajam līguma darbības termiņam. Iesniedzējtiesas ieskatā būtu "ārkārtīgi problemātiski" noteikt precīzu kredīta piešķiršanas laiku, kredīta ilgumu, kā arī visu kredītlīgumā paredzēto saistību faktiskās izpildes datumu.

22 Paturot to prātā, iesniedzējtiesas skatījumā atbilstoši Direktīvas 2008/48 normām, it īpaši 10. panta 2. punktam, minētajā līgumā jābūt norādītam kredītlīguma darbības termiņam un šajā ziņā ar to vien, ka patērētājs var aprēķināt šo termiņu, ņemot vērā kredīta maksājumus, nav pietiekami.

23 Turklāt, tā kā Civilkodeksa 122. pantā paredzēts, ka termiņiem jābūt izteiktiem citastarp mēnešos un gados, pamatlietā aplūkotā līguma darbības termiņa noteikšanu var uzskatīt par skaidru un tādējādi par atbilstošu Direktīvā 2008/48 paredzētajai skaidrības un lakoniskuma prasībai.

24 Saistībā ar Padomes Direktīvu 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) un Direktīvu 2005/29, lai gan iesniedzējtiesa nav uzdevusi jautājumu par šo direktīvu interpretāciju, minētā tiesa, pirmkārt, uzskata, ka, interpretējot prasību par līguma noteikumu precizitāti saskaņā ar Direktīvu 2008/48, jāņem vērā Direktīva 93/13, un, otrkārt, konstatē, ka jautājums, vai GPL aprēķināšanai izmantotajiem pieņēmumiem ir būtiska nozīme, saistīts ar vērtējumu par to, vai pastāv maldinoša komercprakse. Šajā ziņā rodoties jautājums, vai šajā lietā laikposms pēc kredīta pakalpojuma sniegšanas beigām, kas varētu pārsniegt pamatlietā aplūkotā līguma darbības termiņu, atbilst laikposmam pēc attiecīgā komercdarījuma Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punkta izpratnē.

25 Iesniedzējtiesa vēlas arī noskaidrot, kādēļ Direktīvā 2008/48 ir noteikts, ka kredītlīgumā jānorāda ne tikai GPL, bet arī visi šīs likmes aprēķinam izmantotie pieņēmumi, ņemot vērā, ka visi šim aprēķinam nepieciešamie pieņēmumi ir minētā līguma obligātie elementi, kam jābūt tajā konkrēti norādītiem.

26 Šīs tiesas skatījumā šajā direktīvā paredzēto prasību kredītlīgumā norādīt GPL aprēķināšanai izmantotos pieņēmumus pamato fakts, ka nevar uzskatīt, ka vidusmēra patērētājs pats spēs identificēt visus šos pieņēmumus.

27 Šādos apstākļos *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīvas 2008/48] 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka prasība skaidri un lakoniski norādīt līguma noteikumā kredītlīguma darbības termiņu:

– nozīmē, ka ir jābūt skaidri norādītam kredītlīguma darbības laikposmam, piemēram, norādot līguma noslēgšanas datumu un līguma darbības termiņa beigas (no... līdz...) vai izmantojot kalendārās laika vienības, piemēram, mēnešus vai gadus (piemēram, uz vienu gadu), vai arī

– ir pietiekami, ja tas tiek darīts tādējādi, ka patērētājam ir jāaprēķina līguma darbības termiņš vai jānosaka tas kādā citā veidā, pamatojoties uz līguma noteikumiem, piemēram, pamatojoties uz ikmēneša maksājumu skaitu vai brīdi, kad kredīts tiek pilnībā atmaksāts?

2) Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka norāde kredītlīgumā par šī līguma darbības termiņu atbilst laikposmam, kas definēts kā "komercdarījuma laikā" [Direktīvas 2005/29] 3. panta 1. punkta izpratnē?

3) Vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktā ietvertās vārdkopas "skaidri un lakoniski" un "visi pieņēmumi, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam" jāinterpretē tādējādi, ka:

– [GPL] aprēķinam izmantotie pieņēmumi ir skaidri jāmin līgumā kā GPL aprēķinam izmantotie pieņēmumi, vai arī

– patērētājam pašam ir jānosaka, kādi pieņēmumi tiek izmantoti GPL aprēķinam, pamatojoties uz līguma noteikumiem?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

28 Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīgumā jābūt skaidri norādītam tā darbības termiņam, vai arī, ņemot vērā šo tiesību normu, pietiek ar to, ka līguma noteikumi ļauj patērētājam bez grūtībām un droši noteikt šo termiņu.

29 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar minēto tiesību normu kredītlīguma darbības termiņam jābūt skaidri un lakoniski norādītam kredītlīgumā.

30 Kā izriet no Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta, aplūkojot to šīs direktīvas 31. apsvēruma gaismā, prasība kredītlīgumā, kas sagatavots papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju, skaidri un lakoniski norādīt šajā tiesību normā minētos elementus ir vajadzīga, lai patērētājs varētu zināt savas tiesības un pienākumus (spriedumi, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 31. punkts, un 2021. gada 9. septembris, *Volkswagen Bank* u.c., C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:736, 70. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

31 Turklāt patērētāja zināšanas un pareiza izpratne par informāciju, kurai kredītlīgumā obligāti jābūt saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktu, ir vajadzīgas pienācīgai šī līguma izpildei (spriedums, 2021. gada 9. septembris, *Volkswagen Bank* u.c., C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:736, 71. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

32 Šī prasība palīdz sasniegt ar Direktīvu 2008/48 nosprausto mērķi, kurš vērsts uz to, lai patēriņa kredītu kontekstā attiecībā uz vairākām būtiskām jomām paredzētu pilnīgu un obligātu saskaņošanu, kas tiek uzskatīta par nepieciešamu, lai visiem Eiropas Savienības patērētājiem nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un sekmētu funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi (spriedumi, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 32. punkts, un 2021. gada 9. septembris, *Volkswagen Bank* u.c., C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:736, 72. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

33 Tiesa ir arī konkrētāk lēmusi par minētās prasības tvērumu saistībā ar atbilstoši šīs direktīvas 10. panta 2. punkta h) apakšpunktam kredītlīgumā norādāmo patērētāja veicamo maksājumu apjomu, skaitu un biežumu.

34 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka pēdējās minētās tiesību normas mērķis ir nodrošināt, lai patērētājs zinātu datumu, kad jāveic katrs maksājums. Tādējādi, ja līguma noteikumi ļauj patērētājam bez grūtībām un droši identificēt maksājumu datumus, šis mērķis ir sasniegts (spriedums, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 48. un 49. punkts).

35 Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Tiesa ir secinājusi, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta h) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka nav vajadzīgs, lai kredītlīgumā būtu norādīts katrs patērētāja veicamais maksājums, minot precīzu datumu, ja vien līguma noteikumi ļauj patērētājam bez grūtībām un droši identificēt šo maksājumu datumus (spriedums, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 50. punkts).

36 Šajā lietā, interpretējot Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunktu, piemērojams pēdējā minētajā spriedumā ietvertais vērtējums.

37 Kā izriet no šī sprieduma 30. un 31. punktā minētās judikatūras, tam, ka patērētājs zina, kurā brīdī līgums beidzas, ir fundamentāla nozīme, lai viņš varētu īstenot savas tiesības un pienākumus, kā arī šī līguma pienācīgai izpildei.

38 Turklāt, kā nospriedusi Tiesa, līguma izpilde ir dabīgs līgumsaistību izbeigšanās mehānisms (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 21. decembris, *BMW Bank* u.c., C-38/21, C-47/21 un C-232/21, EU:C:2023:1014, 279. punkts).

39 Līgumsaistību izbeigšanās iezīmē līguma beigas un tādējādi nosaka tā darbības termiņu.

40 Tiesa ir atzinusi, ka pilnīgas kredītlīguma izpildes gadījumā pienākums sniegt Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā paredzēto informāciju principā vairs nevar sasniegt šīs tiesību normas mērķi – ļaut patērētājam saņemt visu informāciju, kas vajadzīga pienācīgai līguma izpildei un it īpaši viņa tiesību izmantošanai, pie kurām pieskaitāmas viņa atteikuma tiesības, lai sniegtu viņam iespēju uzzināt savu tiesību un pienākumu apjomu. No tā izriet, ka šiem pienākumiem vairs nav tādas pašas lietderības pakāpes, tiklīdz līgums ir pilnībā izpildīts (spriedums, 2023. gada 21. decembris, *BMW Bank* u.c., C-38/21, C-47/21 un C-232/21, EU:C:2023:1014, 277. punkts).

41 Šajā lietā pamatlietā aplūkotajā līgumā tā darbības termiņš nav skaidri noteikts, taču tajā ir norādīts prasītāju pamatlietā veicamo ikmēneša maksājumu skaits, kā arī pirmā un pēdējā ikmēneša maksājuma samaksas termiņš.

42 Ņemot vērā šī sprieduma 37.–40. punktā izklāstītos apsvērumus, jākonstatē, ka tāda kredītlīguma, kāds aplūkots pamatlietā, darbības termiņš ir cieši saistīts ar pilnīgu katras šī līguma puses saistību izpildi un tātad galvenokārt ar to, ka aizdevējs izmaksā kapitālu un aizņēmējs pilnībā atmaksā kredītu.

43 Tādēļ atbilstoši Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunktam sniedzamā norāde par kredītlīguma darbības termiņu nav obligāti jāveic, formāli norādot konkrētu līguma sākuma un beigu datumu, ja vien tā noteikumi ļauj patērētājam bez grūtībām un droši noteikt šo termiņu.

44 Iesniedzējtiesai būs jāņem vērā visi pamatlietā aplūkotā līguma noteikumi, it īpaši tie, kuros norādīts maksājamo ikmēneša maksājumu skaits un kredīta atmaksai paredzētā pirmā un pēdējā ikmēneša maksājuma termiņš, kā arī visi citi noteikumi, kuros paredzēti pušu pienākumi, lai pārliecinātos, vai visi šie noteikumi šajā lietā ļauj patērētājam bez grūtībām un droši noteikt līguma darbības termiņu.

45 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīgumā nav obligāti jābūt skaidri norādītam tā darbības termiņam, ja līguma noteikumi ļauj patērētājam bez grūtībām un droši noteikt šo termiņu.

Par otro jautājumu

46 Uzdodot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīgumā ietvertā norāde par šī līguma darbības termiņu atbilst laikposmam, kas definēts kā attiecīgā komercdarījuma "laikā" Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punkta izpratnē.

47 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar pēdējo minēto tiesību normu Direktīva 2005/29 attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts tās 5. pantā, "pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā".

48 Jāpiebilst, ka Tiesa, interpretējot Direktīvu 2008/48, jau ir ņēmusi vērā Direktīvas 2005/29 noteikumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479, 42.–45. punkts).

49 Šajā lietā tomēr jākonstatē, ka prasītāji pamatlietā savā prasībā, pirmkārt, ir lūguši atzīt par spēkā neesošiem pamatlietā aplūkotā līguma noteikumus, jo ir pārkāptas Direktīvas 2008/48 normas un to valsts tiesību aktu normas, ar kuriem šī direktīva transponēta, un, otrkārt, atzīt attiecīgo kredītu par kredītu bez procentiem un citām maksām.

50 Tikai tas vien, ka kredītlīgumā ir norādīts, ka līguma darbības termiņš atbilst laikposmam, kas definēts kā attiecīgā komercdarījuma "laikā" Direktīvas 2005/29 3. panta 1. punkta izpratnē, *a priori* nekādi neietekmē Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta c) apakšpunkta interpretāciju.

51 Turklāt iesniedzējtiesas nolēmumā nav norāžu, kas ļautu konstatēt otrā jautājuma pamatā esošo pieņēmumu, un nav izklāstīti iemesli, kādēļ šajā lietā atbilde uz šo jautājumu būtu nepieciešama pamatlietā izskatāmā strīda izlemšanai.

52 Šādos apstākļos otrajam jautājumam ir hipotētisks raksturs, tāpēc tas ir nepieņemams.

Par trešo jautājumu

53 Uzdodot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka GPL aprēķināšanai izmantotajiem pieņēmumiem jābūt skaidri norādītiem kredītlīgumā, vai arī pietiek ar to, ka patērētājs pats var tos identificēt, izvērtējot līguma noteikumus.

54 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar šo tiesību normu kredītlīgumā skaidri un lakoniski jānorāda GPL un kopējā patērētāja maksājamā summa, kas aprēķinātas kredītlīguma noslēgšanas brīdī, kā arī jāmin visi pieņēmumi, kas izmantoti šīs likmes aprēķināšanai.

55 Par šiem pieņēmumiem, pirmkārt, jānorāda: Direktīvas 2008/48 19. panta 3. punktā paredzēts, ka GPL aprēķins balstās uz pieņēmumu, ka kredītlīgums ir spēkā laikposmā, par ko panākta vienošanās, un kreditors un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar kredītlīguma noteikumiem un tajā minētajiem datumiem. Otrkārt, šī panta 4. punktā noteikts: ja kredītlīgumos ietverti noteikumi, kas pieļauj GPL iekļautās aizņēmuma likmes un – attiecīgā gadījumā – izmaksu izmaiņas, bet kuras aprēķina laikā nevar noteikt kvantitatīvi, GPL aprēķina, pamatojoties uz pieņēmumu, ka sākotnēji noteiktā aizņēmuma likme un citas izmaksas paliks nemainīgas visā kredītlīguma darbības laikā. Treškārt, minētā panta 5. punktā paredzēts, ka vajadzības gadījumā, aprēķinot GPL, var izmantot šīs direktīvas I pielikumā noteiktos papildu pieņēmumus. Ceturtkārt, šī pielikuma II daļas a)–j) punktā uzskaitīti dažādi papildu pieņēmumi GPL aprēķināšanai.

56 Jāpiebilst, ka pienākums ar uzskatāmu piemēru uzrādīt visus GPL aprēķināšanai izmantotos pieņēmumus ir noteikts arī Direktīvas 2008/48 5. panta 1. punkta g) apakšpunktā un 6. panta 1. punkta f) apakšpunktā kā prasība par informāciju, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas.

57 GPL aprēķināšanai izmantoto dažādo pieņēmumu norādīšana pirms līguma noslēgšanas ļauj arī īstenot Direktīvas 2008/48 5. panta 1. punktā minēto mērķi par informāciju, kas nepieciešama, lai salīdzinātu dažādus piedāvājumus, pirms patērētājs pieņem uz informāciju balstītu lēmumu par to, vai slēgt kredītlīgumu, un šis salīdzinājums jāveic, ņemot vērā GPL atkarībā no dažādajiem patērētāja rīcībā esošo piedāvājumu termiņiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 16. jūlijs, *Soho Group*, C-686/19, EU:C:2020:582, 48. punkts).

58 Saistībā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktā paredzēto pienākumu norādīt kredītlīgumā šos dažādos pieņēmumus no šī sprieduma 30. punktā minētās judikatūras izriet, ka šī pienākuma mērķis ir nodrošināt, lai patērētājs zinātu savas tiesības un pienākumus.

59 Tādējādi šai norādei jāļauj patērētājam pārbaudīt, vai komersants ir pareizi aprēķinājis GPL, un, ja atbilde ir noliedzoša, – jāļauj izmantot tā tiesības, it īpaši Direktīvas 2008/48 14. pantā paredzētās atteikuma tiesības, kuru izmantošanas termiņš tiek pagarināts, ja ir pārkāptas šīs direktīvas 10. pantā paredzētās prasības un citas valsts tiesiskajā regulējumā paredzētās tiesības, kas ir atbilstoši minētās direktīvas 23. pantam noteikta sankcija.

60 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka pienākumam kredītlīgumā citastarp paredzēt tādus elementus kā GPL, kas minēta Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunktā, ir būtiska nozīme (spriedums, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 70. punkts).

61 Piemērojot šo judikatūru, jākonstatē – tam, ka kredītlīgumā tiek norādīti GPL aprēķināšanai izmantotie pieņēmumi, arī ir būtiska nozīme patērētājam, it īpaši, ievērojot šī sprieduma 58. un 59. punktā izklāstītos iemeslus.

62 Tā kā šo elementu nenorādīšana kredītlīgumā var apdraudēt patērētāja iespēju novērtēt savu saistību apjomu, valsts tiesību aktos paredzētā sankcija, ar kuru aizdevējs zaudē tiesības uz procentu maksājumiem un izdevumiem, uzskatāma par samērīgu Direktīvas 2008/48 23. panta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 9. novembris, *Home Credit Slovakia*, C-42/15, EU:C:2016:842, 71. punkts).

63 Kā atgādināts šī sprieduma 55. punktā – tā kā GPL aprēķināšanai izmantotie pieņēmumi var būt sarežģīti, tiem jābūt skaidri, lakoniski un nepārprotami norādītiem kredītlīgumā, un nepietiek ar to vien, ka patērētājs var tos identificēt, izlasot dažādus šī līguma noteikumus.

64 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta g) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka GPL aprēķināšanai izmantotajiem pieņēmumiem jābūt skaidri norādītiem kredītlīgumā un šajā ziņā nepietiek ar to, ka patērētājs pats var tos identificēt, izvērtējot līguma noteikumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

65 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. novembra Direktīvu 2011/90/ES, 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts

jāinterpretē tādējādi, ka

kredītlīgumā nav obligāti jābūt skaidri norādītam tā darbības termiņam, ja līguma noteikumi ļauj patērētājam bez grūtībām un droši noteikt šo termiņu.

2) Direktīvas 2008/48, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2011/90, 10. panta 2. punkta g) apakšpunkts

jāinterpretē tādējādi, ka

gada procentu likmes (GPL) aprēķināšanai izmantotajiem pieņēmumiem jābūt skaidri norādītiem kredītlīgumā un šajā ziņā nepietiek ar to, ka patērētājs pats var tos identificēt, izvērtējot līguma noteikumus.

[Paraksti]